

Központi költségvetési támogatások – nyertések és vesztesek

Jó-e a színházi jelmez a zenekarokra? Összhangban van-e az elosztás az előadó-művészeti törvényben megfogalmazott célokkal, a minősítési kategóriákhoz rendelt elvárásokkal?

A központi költségvetési támogatások normatív jellegű elosztásának elvei többször változtak az utóbbi években, ám egyszer sem úgy, hogy vélt, vagy valós indokok alapján elégedetlenkedők ne lettek volna. Eközben alig akadt olyan időszak, amelyben a kormány, vagy a tárca a jogszabályi kereteken felül, a szakmai szervezeteket megkerülve, ne hozott volna kisebb-nagyobb, túlzottnak szánt „kompenzációs” intézkedéseket, amelyek többnyire izzó parázsra öntött olajként tovább gerjesztették az indulatokat, egyben azt az érzetet keltve, hogy a „kapcsolati tőke” ereje vetekszik a jogszabályok súlyával. Lapunk, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének adatbázisára támaszkodva megpróbálja láthatóvá tenni a folyamatokat, egyben – a vélemények összevetésével – érzékeltetni azokat az álláspontokat, amelyek egybecsengésük okán a szakma egészének véleményét tükrözhetik, szemben az egyéni, esetenként elfogult, téves önértékelésen alapuló álláspontokkal. Ha a 2009-től a 2013-as évig tekintjük át a számokat, azt látjuk, hogy a jelenlegi nemzeti, valamint kiemelt kategóriába sorolt zenekarok és énekkarok között szétesztott összeg a 2009. évi 1 303 500 000 forintról 1 175 900 000 forintra csökkent. Ezt az időszakot vizsgálva azt figyelhetjük meg, hogy a szimfonikus zenekarok terén a legnagyobb támogatási növekedésről a Zuglói Szent István Király Szimfonikus Zenekar számolhat be, hiszen az ő támogatásuk a 2011-ben elnyert „Nemzeti Ifjúsági Zenekar” címmel 2012-ben 30 millió forinttal nőtt, a 2013. évi normatív jellegű támogatásuk pedig 3,8 millió forintról 40 millió forintra fog emelkedni. A legnagyobb vesztes viszont az Óbudai Danubia Zenekar, ahol a 2009. évi 90 millióról 2013-ra 12 millió forintra csökken a normatív támogatás. A nemzeti kategóriába sorolt hat vidéki zenekar mindegyikénél kevesebb a támogatás 2009-hez képest, de a 2012-es adatok összehasonlítása a 2013-ra megítélt összegekkel is borús képet mutat, hiszen a csoport, összességében 8,7 millió forinttal csökkenő támogatása a győri, a miskolci és a pécsi együtteseknél 5-9%-os csökkenést eredményezett, miközben a címmel járó többletfeladatok éppen hogy többletforrást feltételeznének.

Megkérdeztük a zenekarok vezetőit, mi a véleményük az Előadó-művészeti törvény és az elosztási szempontrendszer változásairól, illetve annak várható hatásairól.

„A SZAKMA BIZONYOS KÉRDÉSEKRE NEM AKAR REAGÁLNI”

A Budafoki Dohnányi Zenekar vezetője, Hollerung Gábor a következőket mondta:

„Zenei szempontból a 2009-es volt az utolsó békeév, akkor még nem az előadó-művészeti törvény szerint osztották el a támogatásokat, hanem kuratórium döntött az összegekről. Az akkori erőviszonyok és teljesítmények figyelembe vételével abban az esztendőben a legmagasabb támogatást a pécsi együttes kapta, 160 millió forintot – mint legjobbnak ítélt együttes –, s náluk a Dohnányi 30 millióval kapott kevesebbet. Ez akkor, a teljesítményeket tekintve, nagyjából reális is volt. Jött aztán a törvény, ami a szakma számára ismét lehetőséget kínált arra, hogy az elmúlt időszakban kialakult, új status quo-kat kicsit visszaszorítsák, s visszatérjenek a régebbi állapotokhoz. Így megpróbálták olyan együtteseket, mint a Dohnányi vagy a Danubia, kiszorítani abból a körből, amit ko-

molyan finanszíroznak. Most nem kormányokról beszélek, kizárólag a szövetségről, a zenei testületekről, hiszen ők tettek javaslatokat a szabályozásra. Számos olyan dolgot próbáltak előírni – például hangszerpark megléte –, ami láthatóan és személyre szabottan bizonyos együtteseknek kedvezett, s mások ellehetetlenítését szolgálta. Mégis, ezek az együttesek ezt is túléltek, tehát értelmetlen volt a játék. Amikor az új pénzosztási mechanizmusról volt szó, akkor megint a szakma találta ki, hogy az önkormányzati támogatás mértékéhez igazodjon a támogatás összege. Óriási vita alakult ki erről, mert mindez többünk számára kedvezőtlen helyzetet teremtett, azok azonban védték, akiknek kedvezett. Ennek eredményeként hatvan millióval kevesebbet kaptunk, mint korábban, miközben a többiek támogatása nemigen változott. Ez az elvonás egy 300 milliós költségvetésű együttes esetében katasztrofális helyzetet teremtett, miközben számainkkal jócskán leköröztük a többiek nagy részét. Tavaly ismét változott a törvény, ettől az esztendőől megint másként osztódik a pénz. Az állásban lévők száma jelenti a fő elosztási szempontot, ami elég logikus, én magam is ezért küzdöttem. Minden követ megmozgattam, hogy azok az együttesek kapjanak

A tényyszerűség kedvéért: a Budafoki Dohnányi Zenekar, mint kerületi, tényleges saját hangszerpark nélküli ifjúsági zenekar, 2006-ban 77 millió forintot kapott a központi költségvetési támogatásokból, az ún. BM-keretből, miközben a regionális feladatokat ellátó nagy, vidéki együttesek 102–119 milliós támogatást kaptak. Utólag „nehezen nyomon követhető okok miatt” a Dohnányi Zenekar 2007-es támogatása 32%-kal 102 millió forintra emelkedett, akkor, amikor minden más nagyzenekar csupán a 2006-os támogatási szinten maradt, illetve a MÁV Szimfonikusok 50%-os (azaz 36 millió forint) visszaesést voltak kénytelenek tudomásul venni.

Az Előadó-művészeti törvény által a nyilvántartásba vételhez szükséges feltételrendszer, vagyis – többek között – a saját hangszerpark, hiányzott a Dohnányi Zenekarnál. Muzsikusai jó esetben saját, rosszabb esetben más szimfonikus zenekarok tulajdonát képező hangszerekkel öregbítették a budafoki zenekar érdemeit. E hiányzó feltétel megteremthetősége érdekében, az akkori kuratórium (a BDZ által sokat támogatott szakma, benne a Szövetség képviselője) egyszeri alkalommal, különlegesen kiugró mértékben tovább növelte 2009-ben a BDZ támogatását, 100-ról 130 millió forintra, amely így magasabb lett akár a Savaria Szimfonikus Zenekarnál, akár a Debreceni Filharmonikus Zenekarnál. Mindezt pedig azért, hogy ez a zenekar is képes legyen megfelelni a nemzetközi gyakorlatban (is) elfogadott szimfonikus zenekar

több pénzt, amelyek rendes állásban foglalkoztatják a muzsikusokat. Az új szabályozásból pedig sajnos egy új előadó-művészeti bizottság is társult, amelynek ismét zseniális ötletet támadt: hogy az új besorolási lehetőségbe kapaszkodva igyekezzenek megbontani azt, ami összetartozik... Kiemelik a vidéki, önkormányzati zenekarokat nemzeti együttesekké, s két együttes marad a másik kategóriában, a MÁV és mi... Ez ismét nézeteltéréseket váltott ki. Most azonban óvatosabbak voltak, adatokat kértek és lázasan számoltak. A bizottság igyekezett az általuk igazságosnak vélt pénzosztásból igazítani a felosztási arányokat. De ennek a következménye az is, hogy a nemzeti vényilvánított együttesek egy része kevesebb pénzt kap 2013-ban, mint tavaly. A mi esetünkben – bár az összeg nem csökkent – még így is 40 milliós hátrányban vagyunk a 2009-es állapothoz képest, annak ellenére, hogy az egyik legnagyobb állományi létszámmal rendelkező együttes vagyunk. Ha az ember reálisan nézi, már az egyik piacvezető zenekar vagyunk a BFZ után, tavaly 110 millió forint volt csak a jegybevételeink, az utánunk következő együttes pedig tudomásunk szerint mintegy 45 millió forintos jegybevételel büszkélkedhet. Az egészben az a rettenetes, hogy rángatjuk ide-oda a dolgokat, és az alapkérdésekre továbbra sem válaszolunk. Van, akinek tényleg 190 koncertje van? Valóban ugyanúgy kell számolni az operakíséretet, mint egy hangversenyt? Munkában úgy vélem, nem összehasonlítható a kettő... Ezekről a dolgokról nem vagyunk hajlandóak gondolkodni, mint ahogy bizonyos zenekarok feladatrendszeréről sem. Szerencsére a finanszírozási különbségek kikerültek a rendszerből, de láthatóan mániákusan igyekeznek a zenész szakma valami nosztalgikus okból a rendszerváltás utáni évek idilljét visszabozni. Eközben a magyar zenekari élet átrendeződésben van, akadnak,

fogalmának, azaz, ne más zenekarok hangszereit (beleértve azok beszerzésének, javításának másokat terhelő költségeit) használja (el)... Ez a támogatási többlet a normatív jellegű támogatás által figyelembe vett „teljesítményeket” tekintve, egyáltalán nem volt reális, erre hivatkozni, mint etalonra, enyhén szólva is több mint tévedés!

2010-ben a törvény szempontrendszere már objektív alapon osztotta el a forrásokat, a feltételek egyenlőek voltak az érintett zenekarok körében, de – egyébként sajnálatos módon – a felosztható összeg kb. 20%-kal csökkent. Éppen ezért az az állítás sem állja meg a helyét, amely szerint „megpróbáltak olyan együtteseket, mint a Dohnányi... kizsorítani abból a körből, amit komolyan finanszíroznak.”

Hollerung Gábor álláspontjából azt lehet megállapítani, hogy minden olyan döntés, amely a Dohnányi Zenekart a többi zenekar hátrányára előnyösen támogatta az helyes döntés volt, míg azok a döntések, amelyek nem biztosítottak ilyen előnyöket, azok diszkriminatívak és tudatosan a Dohnányi Zenekar ellen irányuló bővebben nem kifejtett összeesküvés részei voltak.

Csupán tájékoztatásul: a 2006, 2007, 2008, 2009. évi felosztásra teljesen azonos, a 2010. évre módosít-

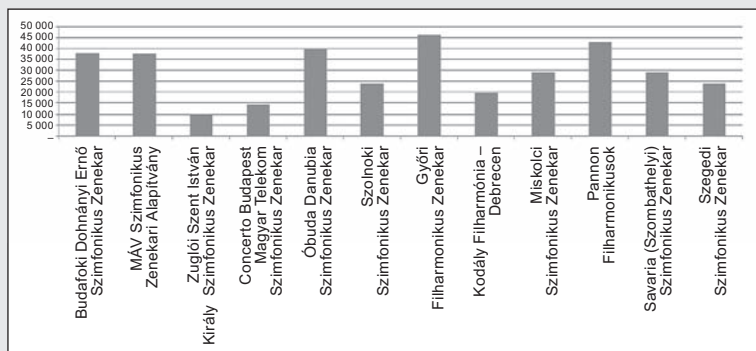
tott, de többségében a korábbi összetételű testület tett javaslatot.

Ami pedig Hollerung Gábor azon kijelentését illeti, amely szerint „az egyik legnagyobb állományi létszámmal rendelkező együttes vagyunk”, becséljenek a számok:

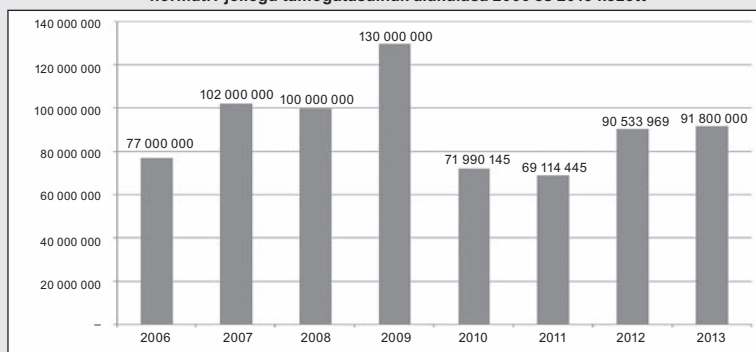
A 2013. évi központi költségvetési támogatás adataiból

	2013-as központi költségvetési támogatás tervezet, ezer Ft	Létszám	Támogatási intenzitás a főállásban fogl. számának függvényében
Debrecen	106,000	93	114%
Győr	112,700	85	133%
Miskolc	123,000	114,5	107%
Pécs	147,700	108	137%
Savaria	97,200	75,5	129%
Szeged	129,500	105,5	123%
Budafok	91,800	69	133%
MÁV	74,000	76	97%
Zuglói	40,000	49	82%
Danubia	12,000	0	nem értékelhető
Concerto	18,900	0	nem értékelhető
Szolnok	38,500	11,75	328%

A fizetődézsám alakulása a 2010–11-es évadban

A Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar központi költségvetésből származó normatív jellegű támogatásainak alakulása 2006 és 2013 között

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének Elnöksége

akik erősebbek lettek, míg mások gyengültek. Egyre nagyobb probléma a közönség kérdése, hiszen egyre gyakrabban fél házak előtt adnak hangversenyt az együttesek, eközben a koncertrendezők száma nő... A szakma bizonyos kérdésekre nem akar reagálni. Pedig az állásban lévők számánál is lényegesebb, hogy mekkora a közönség. Számomra mindez nagyon elkeserítő. Miközben szüntelenül a létért küzdünk, másból számunkra legszebb álmainkban sem elképzelhető nagyságú hangszerbeszerzés folyik, és mi egy bögőt nem tudunk megja-

víttatni... A lényegét, a végterméket nem vizsgáljuk, nincs viszonyunk a hangversenyek minőségéhez, és abhoz, hogy ezeket a produkciókat bányan hallgatják meg. A jelenlegi, 2013-as elosztással olyan helyzet állt elő, amelyben senki sem boldog. Az elmúlt négy évben olyan helyzetet teremtettünk, ami igazságtalanná és végiggondolatlanlanná tette a finanszírozást. Lehet, hogy a mostani egy kevésbé rossz megoldás, a számok alapján azonban a Dohnányi Zenekarnak a legmagasabban finanszírozott zenekarok közé kellene tartoznia...

„PROBLÉMA A SZOLGÁLTATOTT ADATOK KÖZPONTI ELLENŐRZÉSÉNEK HIÁNYA. KIZÁRT, HOGY A TÖRVÉNYALKOTÓI SZÁNDÉKKAL ÖSSZHANGBAN VAN AZ A HATALMAS IPARÁG, AMI RÁÉPÜLT A TAO-T ADÓ ÉS A BEFOGADÓ KÖZTI KÖZVETÍTÉSRE.”

A debreceni Kodály Filharmonikusokról és a Kodály Kórusról Somogyi-Tóth Dániel igazgató-művészeti vezető nyilatkozott:

„Együtteseink, a Kodály Filharmonikusok és a Kodály Kórus nemzeti kategóriába sorolása örömmel tölt el bennünket. Nyilvánvaló, hogy a vezető vidéki zenekarok meg-

különböztetett besorolásának és működési területeik bővítésének elsősorban kultúrpolitikai célja van, és úgy gondolom, ez a vidéki Magyarország felzárkóztatása szempontjából nagyon indokolt és időszerű.

A magyar zenei élet egésze, így a vidéki zenekarok számára is azonban a legtöbb hozadéka annak lenne, ha az együttesek működtetésében a mostaninál erősebben lenne számon kérve és anyagilag is kontrollálva és kifejezve az elvárt, magas színvonal. A minőség azonban az egyetlen paraméter, ami közvetlen módon nem jelenik meg a finanszírozásban, nagyon nehezen mérhető, és (legalábbis Debrecenben) semmilyen forrás sincs a motiválásra. Közvetett módon is csak a nézőszámunk növekedésében jelenik meg, ami azért a marketing sikere is lehet, minőségtől függetlenül. Sajnálatos tehát, hogy a nemzetivé vált zenekarok számára a plusz feladatokhoz nem társultak pluszforrások. Különösen nehéz ez az olyan együtteseknek, mint a mieink, ahol a központi költségvetési támogatásnak csaknem felét bérre vagyunk kénytelenek fordítani, abelyett, hogy hangversenyek megvalósítására, hangszeres karbantartására vagy vásárlására, munkakörülményeik javítására, és mindenekelőtt a minőségi munka elismerésére, a művészek motiválására és elkötelezettségük javítására használnánk fel. Ugyanakkor bizakodásra adhat okot, hogy idén 16%-kal sikerül többet lebívnunk a tavalyi évhez képest, jövőre pedig 7%-kal számíthatunk többre. Sajnos ez még mindig 11%-kal elmarad a 2009. évhez képest, de a tendencia örövendes.

Problémának látjuk továbbá a szolgáltatott adatok (hangversenyszám, létszám, stb.)

központi ellenőrzésének hiányát, mivel egy-egy félreértelmezés az adatszolgáltatásban milliós eltéréseket eredményezhet a finanszírozásban. Vajon a zenekarok a koncertjeik számába valóban csak azokat a hangversenyeket fogják-e beszámítani, amelyek megfelelnek az Emtv. szerinti hangverseny definíciónak (különös tekintettel az ifjúsági hangversenyekre)? Ezzel kapcsolatos kényes kérdés a magyar zene-művek kérdése is: ha egy szimfonikus zenekar közreműködik egy könnyűzenei produkcióban, ahol egy magyar zeneszerző több tucat, háromperces zeneszáma hangzik el, az valóban emelheti a lebívató központi támogatás mértékét?

A működési terület izgalmas kérdés: a hat zenekarnak hatalmas területet kell lefednie. A Kodály Filharmonikusok évi szolgáltatásának felét a Csokonai Színházban tölti. Nagyon szép és inspiráló feladat lenne, ha például Hajdú, Szabolcs, Békés, Szolnok megye egyes területeit, kisebb településeit is el kellene látnunk koncertekkel, de hogyan fog ez beleférni a szolgáltatásunkba? Ez ügyben véleményem szerint érdemes lenne központilag szabályozott együttműködést létrehozni a területeken illetékes, felhívatóssal zenekarokkal, viszont ehhez az ő finanszírozásukat is rendezni kellene.

Végül pedig egy egyre aggasztóbbá váló terület: a Tao. Úgy látom, kizárt, hogy a törvényalkotói szándékkal összhangban van az a hatalmas iparág, ami ráépült a Tao-t adó és a befogadó közti közvetítésre. Sajnos eljutottunk oda, hogy sokszor 30–60%-os jutalékokat szeretnének kérni a közvetítők, sőt nem ritka, hogy mindezt készpénzben gondolják megvalósítani. Mivel a látvány-sportok a piac nagy részét elviszik, nem egyszerű partnert találni, de még nehezebb úgy, hogy nyilvánvalóan vállalatatlan megoldások is rombolják annak a lehetőségét, hogy a Tao támogatás valóban a jogosultakhoz jusson el. Ennél bonyolultabb viszont az a helyzet, amikor a közvetítő egyben egy nagybevételű koncert szervezője is. Egyre gyakoribbak a szimfonikus zenekarok popzenei fellépései, ahol a producer hozza a többeszes rajongó közönséget és ezáltal olyan bevételt, amennyi klasszikus koncertekből egy évtized alatt lenne a zenekarnak különben – de természetesen ekkor már a producert is érdekli a jelentősen megnövekedett Tao-bevétel. Ezek olyan megoldatlan jelenségek, amikre véleményem szerint kizárólag a Tao-elosztás központosítása és a tapasztalatokat figyelembevevő egyértelmű szabályozása nyújthatna megoldást.

„NEM A FELADAT TELJESÍTÉSÉHEZ RENDELIK A TÁMOGATÁST”

Lendvai György igazgató, a MÁV Szimfonikus Zenekar vezetője a következőképp látja a helyzetet:

„Mindannyian nagy várakozással néztünk a törvénymódosítás elé, alig szívárgott ki valamilyen információ. Többször kértem, hívjuk meg a Zeneművészeti Bizottság elnökét, hogy tájékoztatást

kapjunk a készülő változásokról és elmondhassuk a véleményünket. Mindig elutasító választ kaptam azzal, hogy a folyamat titkos és nincs rá mód, hogy megvitassuk. Ezért ért nagy meglepetésként a május 24-én megtartott közgyűlésen az a bejelentés, hogy a Bizottság kiküldte Szövetségünknek a tervezetet előzetes véleményezésre. Se a közgyűlés, se az elnökség nem lett összehívva, se egy körlevél nem ment a tagzenekaroknak. Ezzel – érthetetlen módon – elszalasztottunk egy esélyt. Véleményem szerint ez nagyon súlyos hiba volt.

A törvénymódosítás legnagyobb problémája az, hogy alanyi jogon emel ki néhány együttest nemzeti zenekarként, és nem a feladat teljesítéséhez rendeli a támogatást. Ez visszalépés az előző változathoz képest. Mindannyian emlékszünk arra, milyen bosszas vita és egyeztetés során jutottunk konszenzusra abban a kérdésben, hogy a tényleges teljesítmény legyen a támogatás alapja. Világos, hogy a cél a vidéki zenekari élet fenntartása, azt is megértettük – és egyet is értünk vele –, hogy egyfajta missziót látunk el ezek a zenekarok, mint minden zenekar. De akkor batározzuk meg ezeket a missziós feladatokat, és azokhoz rendeljük a prioritást. Ha például a pécsi vagy a szegedi zenekar koncertet ad mondjuk Siklóson vagy Makón, ez legyen kiemelten támogatva. De ha a Dobnányi vagy a MÁV zenekar ad koncertet ugyanott, az nem ugyanaz a küldetés? Az sem egészen világos, hogy amikor a MÁV Zenekar közszolgálati megállapodás keretében koncertet ad Rákospalotán, Újpesten vagy Monoron, ahol sokszor – alkalmanként – több mint ezer ember megjelenik, olyanok, akik egyébként egész életükben máskor nem hallanak szimfonikus zenekart, az miért nem ugyanolyan misszió? Mondhatnánk, hogy ezek az emberek könnyen koncerthez juthatnak, ha bejönnek a Müpába vagy a Zeneakadémiára, de ugyanez igaz a vidékiekre is, be-

tudnak menni a legközelebbi nagyvárosba. Minden zenekar régiós feladatokat lát el, van, amelyik délen, van, amelyik keleten és vannak zenekarok, amelyek Budapesten és környékén.

Annak külön örülök, hogy a kezdetben még hangoztatott minőség kikerült a besorolási kritériumok közül. Nem azért, mintha ezt nem tartanám nagyon fontosnak, hanem azért, mert teljesen kidolgozatlan ennek a rendszere. Az, hogy a bizottság kimegy és meghallgatja a zenekarokat, nagyon helyes. De el tudjuk képzelni azt a besorolást, melynek az az alapja, hogy a bizottság x tagja meghallgatja y zenekart októberben, egy másik tag egy másik zenekart decemberben, egy harmadik tag egy harmadik koncertet márciusban, majd júniusban összeülnek és megállapítják, melyik volt a legszínvonalasabb hangverseny? Azt hiszem nagyon alaposan körüljártuk ezt a kérdést az elmúlt évek során a Szövetségen belül, jó lenne megosztani ennek tapasztalatait a Bizottság tagjaival.

A mostani elosztásnak egyik nagy nyertese a MÁV Zenekar, legalábbis a Zenekar újságban közzétett táblázat ezt sugallja. Itt az összehasonlítási alap az előző évek támogatási összege. 2009-bez képest valóban többet kaptunk mintegy 30 MFT-tal, de 2004 és 2005-höz (91 MFT) képest közel 17 MFT-tal 2003-hoz (97 MFT) képest pedig 23 MFT-tal kevesebbet. Így a mostani 74 MFT már nem tűnik olyan nagy előrelépésnek. Azért tartom csúsztatásnak ezt a fajta kimutatást, mert az előző években az önkormányzati fenntartású zenekarok eleve előnyt élveztek, hiszen a keretösszeg 50%-a az önkormányzati támogatás mértéke szerint került felosztásra. Ez a hajdani BM-keret öröksége volt. A mostani elosztásban ez a faktor viszont nem szerepel. Ellenben, ha a támogatás mértékét a tényleges teljesítményhez viszonyítjuk, akkor érdekes eredményt kapunk. Úgyanis azok a vidéki zenekarok, amelyek durván másfél-, kétszer annyi támogatást kaptak, mint mi, nyilván nem adnak másfél-, kétszer annyi koncertet, nem áll alkalmazásukban másfél-, kétszer annyi muzsikussal stb. A teljesítményhez képest tehát nagyon aránytalan a támogatás elosztása. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy minden egyes koncert, minden munkahely, minden eljátszott kortárs darab és ifjúsági koncert lényegesen kevesebbet ér Budapesten, mint a hat vidéki, nemzeti zenekarral rendelkező városban.

Zárójelben jegyzem meg, hogy ezeket az ellentmondásokat az sem oldaná fel, ha az elosztható keretösszeg lényegesen megemel-

kedne. Egyébként rendkívül pozitív üzenetnek fogom fel azt, hogy a kormányzat nem csökkentette ennek mértékét. Mint ahogy annak is nagyon örülök, hogy 2013-ra vonatkozólag megemelkedett a támogatásunk mértéke. Erre nagyon nagy szükségünk van, akár életmentő is lehet.

Ismerve a Bizottság összeállítását, egy pillanatig sem kétséges számomra, hogy munkájuk során a magyar zenekarok ügye és a legnagyobb jóindulat vezérelte őket. Sajnálatos azonban, hogy az a fajta szakmai egyeztetés, amely megelőzte az előadó-művészeti törvény létrejöttét, nem történt meg a módosítás előkészítése során. Akkor talán ezek az ellentmondások feloldhatóak lettek volna, s most lényegesen több elégedett zenekar-igazgató nyilatkozna e lap hasábjain.

„A RÉGIÓBAN VALÓ JELENLÉT TÁMOGATÁSÁT KELLENE ERŐSÍTENI ”

A Miskolci Szimfonikus Zenekarnál az együttes helyzetéről, a támogatásról még a nemrég leköszönt zenekari igazgató, Szabó Péter beszélt:

„Az elmúlt éveket tekintve nagy előrelépést jelentett az együttesünknek 2009, hiszen előtte 114 millió forintot kaptunk, abban az esztendőben viszont 150 milliót. Attól kezdve azonban ez az ösz-

szeg folyamatosan csökkent... Most 130 milliónál tartunk, jövőre a támogatás mértéke 126 millió forinttra csökken. Mindez azért jelent gondot, mert amikor létrejött az előadó-művészeti törvény, s első és második kategóriás zenekarokká regisztráltak az együttesek, akkor az első kategóriás zenekarok támogatása valóban több lett. Odafigyeltek arra, hogy ezeknek az együtteseknek a támogatási összege jelentősen emelkedjen. Most ismét azt gondoltuk, jelent valami többlettámogatást, ha nemzeti kategóriába kerülünk, valamiben előreléptünk. Ehhez képest kisebb a jövő évi támogatása a zenekarnak, mint az idei, miközben kötelező pluszfeladatokat kell el látnia. Ezek közé tartozik például a fesztiválszervezés, a legalább öt vidéki városban való jelenlét minden évadban, a zenekari tagok 80%-nak továbbképzése minden évben, a határon túli vendégjárás. Van, amit eddig is megtett az együttes – lehetőségeiből mérten –, így nem jelent pluszkiadást, de van, ami valóban újdonság és többlet. Sokszor a

vezető éppen abhoz kötötte az ilyen típusú kiadásait, hogy abban az évben mekkora a büdzséje, mindez belefér-e... Ezek most kötelező jellegű feladatokká nőttek, miközben a támogatás nemhogy nőtt volna, hanem csökkent. Ráadásul azzal is tisztában vagyunk, hogy az önkormányzatok is egyre nehezebb helyzetben vannak. Így nem tartom rendben levőnek, hogy a magasabb kategóriába sorolás a plusz feladatokkal nem jár magasabb összeggel. A nemzeti kategóriába tartozást, a kötelező feladatok el látását nem honorálja külön az állam. Azt szerettem volna, minden lehetséges fórumon el is mondtam, hogy a támogatások elosztásánál jó lenne figyelembe venni, hogy a vidéki zenekaroknak milyen regionális szerepük van. A vidéki fellépések megteremtésének lehetőségét erősíteni. Sokfelé van feszítvél, lehet újabbakat szervezni, de attól nem gondolnám, hogy jobb lesz egy együttes. Inkább célként és feladatként azt erősítettem volna, hogy legyen még erősebb a régióban való jelenlét, hiszen a kistéleplések nem tudják megengedni maguknak, hogy szimfonikus zenekart hívjanak meg. Ehhez kellene olyan célzott támogatást hozzárendelni, amit csak ilyen feladatokra lehet felhasználni. Azt sem tartom igazán jónak, hogy miközben a támogatások csökkennek, idén öt zenekar kapott olyan nagyságú, rendkívüli állami támogatást, ami összegben akkora, mint az összes többi együttesé egész évre. A kép így elég ellentmondásos...”

„NEM ADJUK FEL”

Az Óbudai Danubia Zenekar ügyvezetője, Ács Péter így nyilatkozott:

„Azt gondolom, hogy felelőtlenség egy zenekarnak 12 millió forintot megítélni éves állami támogatásként. Mindenki, aki kicsit is belelát ebbe a szakmába, tudja, hogy ekkora állami szerepvállalással lehetetlen olyan zenei programot összeállítani, amivel meg lehet felelni a saját, a közönség és a szakma elvárásainak, továbbá az előadó-művészeti törvény által előírt koncertszámoknak, nézőszámoknak. Méltatlan támogatás ez egy olyan társulatnak, ahol értékes produkciók születnek, és sértő arra az 50-60 muzsikusra nézve, akik napi munkájukkal tartják fenn a zenekart a jelen színvonalon. Tisztességesebb lenne végre egy, a zenekarokra vonatkozó kultúrpolitikai koncepció kidolgozása, amelyből egyértelműen kiderül, mely zenekarokra számítanak hosszú távon, és melyekre nincs szükség a magyar komolyzenei

palettán, a döntéshozók szerint. Jelen helyzetben csak annyit tudunk mondani, hogy nem tudjuk, mi lesz az együttessel. Bár volt már számos nehez évünk, ennyire még sosem volt kritikus a helyzet. De nem adjuk fel, amíg tudunk, zenélünk.”

„HELYREÁLLT A REND”

A Savaria Szimfonikus Zenekar igazgatójának, Mérei Tamásnak a következő a véleménye:

„Igazából a többéves folyamatot kell látni. Korábban 100-105 millió forint közötti összeget kapott állami támogatásként a Savaria Szimfonikus Zenekar, s ebből lett a

2010-es esztendőben 130 millió forint, aztán 2011-ben ez lecsökkent 81 millióra. Ez óriási érvágást jelentett számunkra, amelyet idén 89 millióra visszatornáztuk. Ebhez képest a következő, 2013-as esztendőben ismét 100 millió forintot kapunk. Azt is mondhatnám, hogy helyreállt a rend, de ezt csak számtani szempontból mondhatjuk el, hiszen az infláció miatt ez az összeg kevesebbet ér, mint évekkel ezelőtt. Arról nem is beszélve, hogy az eltelt évek alatt a gázsik, a számlák, mind-mind csak nőttek... Ráadásul ettől az esztendőből nemzeti zenekar lettünk, és ez többfeladatokat is jelent. Szombathely a legkisebb város az összes nemzeti együttes települése közül, s anyagi ereje is kisebb, mint a többi településé. Az első előadó-művészeti törvény rendelete az állami támogatás 50%-át a nominális támogatáshoz kötötte, mi ebben is a legutolsók voltunk. A változás azonban kedvező lehet a számunkra is, hiszen a támogatás nagyságát a zenekar létszámához köti. Jelenleg ebben is a legutolsók közé tartozunk, a 65 főállású zenésszel, miközben ugyanannyi hangversenyt adunk, ugyanakkora repertoárral dolgozunk, mint a többi együttes. Rengeteg kiegészítőt kell alkalmaznunk, ami sem anyagilag, sem szakmai szempontból nem jó. Azért örülök ennek a változásnak – amellet, hogy visszatértünk a 100 milliós összeghez – mert bízom abban, hogy a fenntartónk mindezt mérlegeli közgazdasági szempontból is, és legalább 12 fős zenekarbővítést jóvá fog hagyni, rövid időn belül. Különben – a törvénytől függetlenül – szerettem volna előrelépni, hogy a zenekarnál ismét legalább 75 zenész legyen. Nem célunk akkorává válni, mint a miskolci vagy a pécsi zenekar, de lényeges a növekedés, hiszen a

repertoárt, a művészi szintet is meghatározza a létszám.

Nekünk egyébként a nemzeti címmel nem bővült különösen a feladatkörünk, hiszen ami máshol talán újdonság, a fesztiválrendezés, az nálunk megszokott. Sok éve rendezzük meg a Bartók Szemináriumot, tavaly óta pedig az Iseumi Szabadtéri Játékokat. Ez utóbbi rendezvény az Iseum felújításához köthető, s a hatvanas évek óta működő hagyományt egyértelműen folytatni kellett. A zenekar költségvetésében teljesen külön alszámlán van az erre szánt összeg, és erre a forrást is külön kell megtalálnunk, s nem az önkormányzat által adott pénzből rendezzük.

Ettől függetlenül nem egyszerű a helyzetünk, hiszen két fenntartó helyett ma már csak egy gondoskodik a városról, amikor mindez kiderült, addigra Szombathely költségvetése már elkészült. Nem volt kérdés, hogy a zenekart átveszi a város, hiszen óriási értéket jelent, csak ennek az anyagi fedezete nem látszódott a büdzsében. Szerencsére született ezekre az intézményekre, amelyekből kilenc van, külön pályázat, csak az a gond, hogy a tavalyi 98 millió forint helyet csupán 38 milliót nyert a város... Még nem tisztázott, hogy a különbséget miből teremtik elő. Bízom benne, hogy minderre találnak megoldást.

„PANNON FILHARMONIKUSOK ELÉGEDETLEN ÉS CSALÓDOTT”

A Pannon Filharmonikusoknál Horváth Zsolt igazgató így vélekedett:

„Röviden összefoglalva az egyik szemem sír, a másik nevet. A regionális szerepkörű zenekarok egységes nemzeti minősítése véleményem szerint azt a kultúrpolitikai célt

szolgálja, amely szerint a kulturális döntéshozás alkotmányos kötelezettsége, hogy biztosítsa bárki számára a kulturális javakhoz való hozzáférést. A minősítés mintegy a létbiztonságát alapozta meg ezeknek a társulatoknak, amely nagyon fontos alap, melyet a végrehajtási rendelet súlyozása is megerősít, amely a foglalkoztatottak számában jelöli meg a legfontosabb prioritást.

A problémát a másik kultúrpolitikai cél figyelmen kívül hagyása jelenti, mely szerint az is a döntéshozók alkotmányos kötelezettsége, hogy az alkotó értelmiség számára biztosítsa a szabad alkotás felté-

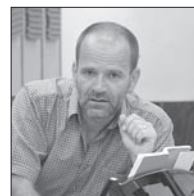
telrendszerét. A végrehajtási rendelet ezt a szempontot tökéletesen figyelmen kívül hagyja, amennyiben a zenekarok tevékenységének minőségi és hatékonysági mutatóit olyan alacsony súlyozással veszi figyelembe, amely gyakorlatilag lényegtelené teszi.

Egyetérttek tehát a nemzeti minősítéssel, azonban a végrehajtási rendelet alapján történő finansziális „összemosással” nem. Ez tökéletesen ellenében hat az alkotó munkának, mintegy „szolgáltatóvá” kényszerítve a zenekarokat, ahol a tevékenység paraméterei a közszolgáltatási szerződésben deklaráltak, annak minőség és közönség elérési hatékonysága nem releváns szempont. A Pannon Filharmonikusok elégedetlen és csalódott, és bízom abban, hogy a döntéshozás felülbírálja a számokat. A PFZ az egyetlen együttes az országban, amelynek munkáját a Kodály Központ rezidens zenekaraként három olyan szerződési kötelelem – a város, az állam, és az Európai Unió felé – rögzíti, amely egyedülálló mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben, hiszen a Kodály Központ szakmai felelőseként jogos elvárás a minőségi színvonal megtartása. Ezzel szemben a korábbi állami támogatásunk tervezetten 10%-kal csökken, miközben a Kodály Központban levő kötelezettségünkért sem kap az együttes támogatást (az állam a hangversenyterem üzemeltetőjét támogatja).

Veszélyes a következménye annak, ha a végrehajtási rendelet így marad. A művészet lényegét, az alkotói motiváció lebetősgét veszi el az együttesektől.”

KEVESEBB PÉNZ, TÖBB FELADAT

A Szegedi Szimfonikus Zenekar vezető karmesterének, Gyüdi Sándornak véleménye a következő:

„Bár a Szegedi Szimfonikus Zenekar látszólag a nyertes oldalon van, a zenekaroknak abban a felében, melynek támogatása 2013-ban emelkedik az

ideihez képest, mégis nagyon csalódott vagyok. Ez a bizonyos emelkedés mindössze 2%, azaz reálértékben csökkenést jelent, miközben a nemzeti minősítéssel összefüggésben az állammal kötött közszolgáltatási szerződés több olyan többletfeladatot ró az intézményre, aminek komoly költségei vannak – ilyen többek között a fesztiválrendezése, fesztiválon való részvétel, a határon túli magyarlakta területeken való koncerte-

zés, zenekari mű íratása. A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége által készített numerikus elemzésből leolvasható, hogy az állam a négy évvel korábbi összehozott nominálisan 10%-kal kevesebb támogatást nyújt a zenekaroknak-énekaroknak, és ez egyre több együttes között oszlik meg, illetve a korábban néhány millió forinttal támogatott, aktivitásukat tekintve a fővárosi nagy zenekarokhoz és a vidéki önkormányzati zenekarokhoz nem mérhető együttesek – okos stratégiai döntéseket hozva – szervezeteileg előállították azt a helyzetet, hogy ők is ugyanolyan nagyságrendben jutnak támogatáshoz, miközben a működésük lényegében nem változott.

A kiemelt és a nemzeti kategória ugyan különbséget tett a zenekarok között a magyar zenei életben betöltött szerepük szerint, de a támogatás mértékében ez alig mutatkozik meg. Hozzáteszem, hogy a nemzeti kategórián belül is nyilvánvaló, hogy a támogatás mértékének megállapításában szereplő szubjektív tényezőkkel az egalizálás irányába tolták el az eredményeket. A Szegedi Szimfonikus Zenekar 25 millió forinttal kap kevesebb támogatást, mint két éve, miközben feladatai – ezzel együtt kiadásai – növekedtek; ez a helyzet csak jelentős kompromisszumokkal oldható meg. Nyilván nem remélhetjük, hogy a mi szféránkat nem érinti az ország gazdasági helyzete, de a támogatások átrendeződése kapcsán feltehetjük a kérdést: összehangban van-e az elosztás az előadó-művészeti törvényben megfogalmazott célokkal, a minősítési kategóriákhoz rendelt elvárásokkal?

A támogatási rendszer anomáliái természetesen megoldhatók külön források bevonásával... Jó lenne abban bízni, hogy pl. a nemzeti kategóriában levők a fővárosi zenekaroknak 2012 tavaszán juttatott külön támogatáshoz hasonló mértékű – az egész zenekari-énekkari terület éves támogatásának negyedét kitevő – további támogatást kapnak a megnövekedett és elismerten magas színvonalú feladatellátásért cserébe...”

A körkérdésre a Győri Szimfonikus Zenekartól Fűke Géza igazgató az alábbi nyilatkozatot adta válaszként:

„A Győri Filharmonikus Zenekar továbbra is szeretettel vár mindenkit hangversenyre. A Zeneművészeti Bizottság körültekintő, elbízott munkájához jó egészséget és sok sikert kívánunk.”

„1, 4 MILLIÁRD FORINT A BAJBAJUTOTT, VIDÉKI ZENEKAROK MEGSEGÍTÉSÉRE”

A Szolnoki Szimfonikus Zenekar ügyvezető igazgatója, Ignác Ervin a következőképp vélekedett:

„Arra a kérdésre, hogy általánosságban véve az új és a régi előadó művészeti törvény elérte-e a célját, a válasz nagyon egyszerű. Keves a törvény szerint

osztható pénz, és csak az irányultságok, tendenciák határozódhattak meg. A törvény sajnos csak akkor fogja korrektül elérni célját, ha több pénz lesz elosztható az együttesek között. Így ugyanis csakis mennyiségi különbségek alakultak ki, s mindebben a zenei élet egyik legmeghatározóbb tétele, a minőség – úgy egyéni, mint közösségi minősítés – nem játszik szerepet. Ez szegény a szakmára nézve, és a pénzosztás helyzetére is.

– Minden zenekar önálló, különböző költségvetéssel és más identitással. Az egyik 600 millióval, a másik 100-zal gazdálkodik. Megítélésem szerint kötelező körforgás kellene az országban a zenekarok között, és akkor legalább valamilyen szakmai körkép kialakulhat, amiből kiderül, hogy melyik a kompetensebb vagy hatékonyabban működő együttes. Az, aki 600 millióból gazdálkodik, vagy az, aki 100-ból képes előállítani ugyanazt a zenekari és szakmai minőséget? E körben így vizsgálnia kellene a karmestereknek és a zenekaroknak is. Ez valóban mindannyiunk számára irányvonalat adhatna.

– A mennyiségi és a státusz szerinti pénzosztás szétszakította az országot. Jól látszik a lobbierdeke, valamint a budapesti irányultság szerinti eltolódás. Ez az átrendeződés és ennek további hatásai a Szolnoki Szimfonikus Zenekart igen hátrányosan érintették, hiszen nem volt akkora fedezet-támogatottsága, hogy alkalmazotti struktúrában működjön. A Szolnoki Szimfonikus Zenekar ebben a pénzosztási szisztémában alul fog maradni, függetlenül az együttes, a zenekari tagok – és a zenekari működés – minőségétől, s függetlenül a térségben betöltött kulturális szerepvállalásától.

– Az országban különböző térségek nem is juthatnak e magasabb kultúrához. Vannak tehát ellátott és ellátatlan területek, de ha ez így marad, akkor Szolnok és térsége is ez utóbbihoz fog tartozni. Hiába mondjuk azt, hogy nagyszerűek a koncertjeink, leg-

alább 80%-os létszámmal és látogatottsággal teljesítjük, mégsem ez a fontos.

– Persze mi is tudnánk alkalmazotti zenekar lenni fedezet nélkül – és lehet, hogy meg is fogjuk tenni úgy, ahogy a bajba jutott, budapesti zenekarok megtették – és majd várni fogjuk az előadó-művészeti törvényen kívül kiosztott 1,4 milliárd forintot a bajbajutott, vidéki zenekarok megsegítésére.

MAGASABB KATEGÓRIÁBA LÉPVE

A Szent István Király Szimfonikus Zenekarnál a körkérdésre a következő választ kaptuk:

„A megjelent központi költségvetési támogatások táblázatban szereplő adatok a Zuglói Filharmonia vonatkozásában helytállóak.

A Zuglói Filharmonia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar 2013-ban nemzeti kategóriába került, ezzel egy kategóriával magasabb pozícióba lépve, mint abova korábban sorolták. A támogatottsági összeg emelkedése a kategóriaváltásnak köszönhető. (A Zuglói Filharmonia a „kiemelt” kategóriába sorolták. E besorolástól függetlenül 2011-ben elnyerték a Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet, amely a normatív jellegű támogatáson felül más költségvetési forrásból is biztosít többlettámogatást – szerk.). A Zuglói Filharmonia értékteremtő munkájának köszönhető az előrelépés. Bérletes előadásainak magas színvonalát megtartva, egyedülálló szerepet vállal a felnövekvő ifjúság kulturális nevelésében Komplex programsorozatával, valamint felelősséggel gondoskodik az idős korosztályról Tea koncertjeivel.

A Zuglói Filharmonia szívesen vállalna állami felkéréseket. A Nemzeti Ifjúsági Zenekari cím kitüntetéseként, méltóképpen működne közre az állami rendezvényeken. A Zuglói Filharmonia működését segítené, ha a Nemzeti Ifjúsági Zenekari címért járó támogatáshoz illetve a megnyert pályázati pénzekhez időben hozzájutna, nem lenne ezek utalásában folyamatos csúszás. Mivel a zenekarok költségei mindig nagyon magasak, ezért a zenekarok gyakran érzik úgy, hogy alulf finanszírozottak. Erre a problémára megoldást jelentene, ha a pályázatoknál megvalósulna az előfinanszírozás rendszere. A Zuglói Filharmonia törekszik arra, hogy kategóriáján belül a legmagasabb szinten tudjon teljesíteni, bízva abban, hogy állami támogatási összege basonlóan alakul majd, mint más nagyzenekaroknak ugyanabban a kategóriában.”

R. Sz.